

‘Ons loket naar Wageningen’ zit in de problemen

Het Varkens Innovatie Centrum van Wageningen UR in Sterksel moet zwaar bezuinigen. Vorige week werd duidelijk dat er voor 8 van de 18 mensen geen werk meer is. Sinds de opheffing van het productschap financiert het bedrijfsleven veel minder innovatieprojecten. De pas opgerichte Producenten Organisatie Varkenshouderij (POV) moet het praktijkonderzoek gaan redden.

tekst: Albert Sikkema

‘**D**it is ons loket naar Wageningen, de vertaalslag van fundamenteel onderzoek naar de praktijk.’ Zo typeert onderzoeksmanager Victor van Wagenberg van het Brabantse bedrijf MS Schippers het Varkens Innovatie Centrum (VIC) van Wageningen UR in Sterksel. Hij reageert op het bericht dat het innovatiecentrum bijna de helft van het personeel moet ontslaan vanwege afnemende opdrachten in de varkenshouderijsector. Van Wagenberg maakt zich zorgen.

‘Sterksel vervulde die vertaalslag goed. De varkenshouderij moet blijven innoveren. Dit innovatiecentrum kunnen we niet missen.’

MS Schippers uit Bladel is een middelgroot bedrijf dat apparaten en diensten levert aan de agrarische sector. Het bedrijf is samen met zestig andere mkb-bedrijven partner van het VIC. Voor 500 euro per jaar krijgen de bedrijven een serie netwerkbijeenkomsten waarin Wageningse onderzoekers en collega-bedrijven kennis overdragen. Een leuk zakcentje voor het praktijkcentrum, maar het staat niet in verhouding tot het onderzoeksbudget van het productschap Vee en Vlees. Maar dat productschap is vorig jaar opge-

heven en er is nog geen opvolger in de varkenssector die praktijkonderzoek financiert. Daarom besloot ‘Sterksel’ vorige week het personeelsbestand in te krimpen.

Het VIC gaat terug naar een basisbezetting van 7 fte, zegt bedrijfsmanager Han Swinkels. Het centrum gaat minder innovatieprojecten uitvoeren, waardoor er minder dierverzorgers nodig zijn. Wel blijft het VIC inzetten op de functie van ontmoetingsplaats voor bedrijven, varkenshouders, wetenschappers, studenten en maatschappelijke partijen. Jaarlijks trekt het centrum zo’n achtduizend bezoekers. ‘Maar als het VIC zijn rol als innovatiecentrum ten volle wil waarmaken, moeten bedrijfsleven en overheid publiek-private onderzoeksprojecten ter waarde van 2,5 miljoen euro per jaar via Wageningen Livestock Research wegzetten in Sterksel’, zegt Swinkels.

Iedereen is het erover eens dat de Nederlandse varkenshouderij moet blijven innoveren om de concurrentieslag met ‘varkenslanden’ als Duitsland en Denemarken te kunnen overleven. Bovendien blijven innovaties nodig, bijvoorbeeld in stalconcepten of om de milieuprestaties en het dierenwelzijn verder te verbeteren. Het

innovatiecentrum doet onderzoek naar de detectie van berengeur, waarvoor een follow-up nodig is en wil verder het elektronisch oormerken testen. Een andere wens is een programma voor preventieve gezondheidszorg in de varkenshouderij om het gebruik van antibiotica verder terug te dringen. Allemaal zeer relevante onderzoeksprojecten, waarmee het innovatiecentrum in Sterksel de praktijk voortdurend een stap voor wil blijven.

De grote vraag is: wie gaat dat betalen? MS Schippers en de andere bedrijven in de varkenshouderij spenderen jaarlijks tussen de 2 en 5 ton aan onderzoek in Sterksel. Meestal gaat het dan om het testen en valideren van vernieuwende concepten waarbij het VIC optreedt als gezaghebbend controleur. Maar Van Wagenberg van MS Schippers voorziet geen groei van dit soort opdrachten. ‘Bedrijven willen best een deel meebetalen aan onderzoek, maar dan heb je ook een overheid nodig die investeert. Het probleem is dat de basisfinanciering voor Sterksel is weggevallen, de overheid besteedt minder geld aan onderzoek.’ Tegenwoordig moeten bedrijven onderzoeksvoorstellen indienen bij de topsector Agri&Food. Die van MS Schippers in samenwerking met VIC Sterksel werd onlangs afgewezen. ‘Kan gebeuren’, zegt Van Wagenberg.

Ook Ad Kemps, directeur bij Coppens diervoeding in Helmond, heeft geen concrete oplossing voor het financieringsprobleem. Kemps is voorzitter van het partnership van de ruim zestig grote en vooral MKB-bedrijven met VIC Sterksel. Dat is een gevarieerde club bedrijven, met daarbij stallenbouwers, advieskantoren en voerfabrikanten. ‘We hebben geen gemeenschappelijke onderzoeksvraag en onderzoekspotje.’ Ook bevat de club bedrijven geen boegbeeld die als ketenregisseur kan optreden voor onderzoek en innovatie. Jarenlang was slachterij VION de grote

jongen in de varkenssector, maar dat bedrijf kampt met tegenvallende resultaten en reorganisaties en is daarmee niet langer de trekker van de varkenshouderijketen.

'BEDRIJVEN MOETEN HET VOORTOUW NEMEN'

Dat ontbreken van een boegbeeld speelt de varkenssector parten bij het binnenhalen van onderzoeksgeld, vertelt Kemps. 'We hebben het partnership met Sterksel opgericht om samen onderzoeksvoorstellen in te dienen bij de topsector. Maar dat gaat moeizaam. De bedrijven moeten het voortouw nemen bij de voorstellen, maar alleen de grote bedrijven hebben specialisten in dienst die weten hoe je een project binnenhaalt bij de topsector. De grote bedrijven kapen 90 procent van de subsidies weg uit de topsector.' Kortom: de toeleverende en verwerkende industrie in de varkenshouderij lukt het nog niet om het praktijkonderzoek in Sterksel op de been te houden. 'Ik hoop dat we snel tot inzicht komen', zegt Kemps.

Vooralsnog hebben de mkb-bedrijven hun hoop gevestigd op de nieuw opgerichte Producenten Organisatie Varkenshouderij (POV). Deze

vereniging van de varkenshouders is speciaal opgericht door de Nederlandse Vakbond Varkenshouders (NVV) en LTO om de rol van de productschappen over te nemen bij de financiering van onderzoek. NVV-voorzitter Ingrid Jansen is ook voorzitter van deze producentenorganisatie. Het idee is dat de POV geld gaat vragen van de varkenshouders, bijvoorbeeld een afdracht per varken, waarmee dan innovatieprojecten in Sterksel betaald kunnen worden.

Jansen wil niet te veel beloven. 'We vinden het coördineren en financieren van onderzoek en innovatie voor de varkenshouderij een heel belangrijke taak voor de POV, maar we kunnen die rol niet van vandaag op morgen overnemen van de productschappen.' De eerste ledenvergadering van de producentenorganisatie was op 17 maart, vertelt Jansen. Toen hebben de aangesloten varkenshouders al twee onderzoeksprogramma's goedgekeurd van Sterksel, namelijk de 'elektronische neus voor berengeur' en 'gezonde varkens'. 'Tijdens de eerstvolgende ledenvergadering voor de zomervakantie zullen opnieuw onderzoeksprogramma's worden voorgelegd aan

de leden', aldus Jansen. 'We pakken dus onze verantwoordelijkheid.'

Sinds het aangekondigde einde van de productschappen en de komst van de topsectoren is er een gezelschapsspel gaande in de landbouwsectoren wie extra wil investeren in onderzoek en innovatie. De bal ligt nu bij de varkenshouders. 'Ik geloof dat deze financiering via de POV meer draagvlak geeft bij de varkenshouders voor het onderzoek in Sterksel', zegt Jansen.

Voor het einde van dit jaar moet duidelijk zijn of de varkenssector een meerjarig substantieel onderzoeksprogramma van enkele miljoenen euro's per jaar kan formuleren en financieren die het voortbestaan van VIC Sterksel garandeert. Tot die tijd is Han Swinkels de manager van Sterksel. 'Als dat onderzoeksprogramma er komt, kan het innovatiecentrum weer uitbouwen en gaan ze op zoek naar een opvolger voor mij.' Hij gaat niet in op het alternatief: sluiting van VIC Sterksel. 'Gelukkig heeft de Producenten Organisatie Varkenshouderij de ambitie om het gezamenlijke onderzoek in de varkenssector te coördineren. Dat moet ook – zonder innovatie heeft de varkenssector geen toekomst.'